

Vilniaus universiteto
Studentų atstovybė

Vilniaus universiteto
Studentų atstovybė
Universiteto g. 3
01513 Vilnius

T. +370 5 268 7144
F. +370 5 268 7145
info@vusa.lt
www.vusa.lt

Rekomendacijos grįžtamajam ryšiui teikti ir gauti

Grįžtamasis ryšys yra neatsiejama studijų proceso dalis – jis yra naudingas ne tik studentų ir dėstytojų tobulėjimui, bet ir studijų kokybės gerinimui. Šiose rekomendacijose grįžtamasis ryšys apibrėžiamas kaip komunikacijos forma **iš studentų dėstytojams** ir **iš dėstytojų studentams**, apimanti studentų konsultacijas, aptarimus po atsiskaitymų bei pristatymų, klaidų paaiškinimus ir kitas panašias praktikas bei galimybes studentams išsakyti savo nuomonę apie dalyko dėstymą dar ir jo eigoje, t. y. semestro metu.

Tinkamas ir savalaikis grįžtamasis ryšys studentui leidžia reflektuoti savo darbą ir suteikia galimybes užtikrinti tvirtesnę bei gilesnę įgytų žinių įsisavinimą. Tai leidžia studentui geriau suprasti savo pasiekimų lygį, motyvuoja tobulėti ir tapti labiau savarankišku studijų procese. Gerėjantis studento užduočių atlikimas yra nuoroda į efektyvų grįžtamąjį ryšį. Savo ruožtu nuolatinis studentų teikiamas grįžtamasis ryšys sudaro galimybes dėstytojams gauti naujų įžvalgų apie pedagoginį savo veiklos poveikį, koreguoti dėstymą ar dalyko (modulio) turinį. Tiek studentams, tiek dėstytojams grįžtamasis ryšys ugdo kolegiškumo jausmą bei svarbiausia – skatina bendradarbiauti siekiant kuo geresnių mokymosi sąlygų.

Šiuo metu Vilniaus universitete teikiamo grįžtamojo ryšio svarba nėra tinkamai vertinama. Vilniaus universiteto Studentų atstovybės atlikta „SPaUSK^{2c1} rezultatai analizė rodo, kad grįžtamojo ryšio teikimas nėra vertinamas taip pozityviai, kaip norėtusi (įvertis 4,46 iš 7). Pagrindiniai veiksniai, kurie galėjo tai nulemti: kartais atsiskaitymų formos neleidžia įvertinti įgytų kompetencijų, darbai ir atsiskaitymai ne visada vertinami pagal aiškiai pagrįstus ir iš anksto žinomus kriterijus, per retai naudojami įsitraukimą skatinantys dėstymo metodai. Visa tai apsunkina studentų aktyvų dalyvavimą studijų procese. Taip pat galima teigti, kad nėra susiformavusi grįžtamojo ryšio teikimo kultūra, nes ką tik įstoję studentai neįpratę jo prašyti arba jį teikti. Vėliau neskatinant studentų ir nerodant grįžtamojo ryšio naudos nėra galimybės formuoti jo teikimo

---

¹ Studentų Pasitenkinimo Universiteto Studijų Kokybe Klausimynas, 2014 m.

įgūdžiams. Vienas ryškiausių to pavyzdžių yra žemas apklausų pildomumo lygis, dėl kurio negalimi vykdyti pokyčiai. Nevykdant pokyčių arba jų neviešinant studentai praranda norą pildyti apklausas, kurios prisidėtų prie studijų kokybės gerinimo. Dėl šių priežasčių atsiduriama situacijoje, kai negalimi pokyčiai dėl mažo respondentų skaičiaus, o pastarasis neauga, nes pokyčiai nevyksta. Pavyzdžiui, VUSIS apklausų sistemoje apie konkrečius studijuotus dalykus 2014 – 2015 m. m. rudens semestre buvo užpildytos 14 059 dalyko anketos, o 2014 – 2015 m. m. pavasario semestre užpildyta 13 460 dalyko anketų. Palyginimui, rudens semestre (be esančių akademinėse atostogose) iš viso studijavo apie 16 600 studentų, pavasario – 15 700. Nors dalis jų buvo išvykę pagal mainų programas arba baigiamųjų kursų studentai, kurie turi mažiau studijų dalykų, tačiau apytiksliai skaičiuojant dalyko anketų skaičius turėtų būti penkis kartus didesnis nei šiuo metu yra. Tad mažą pildomumą gali lemti ir tai, kad studentų neprašoma pasisakyti apie studijų dalyką, nepristatoma, kas buvo pakeista reaguojant į studentų atsiliepimus. Grįžtamojo ryšio teikimui svarbu užmegzti abipusį santykį tarp dėstytojų ir studentų, tačiau tą padaryti sunkiau, nes studentai nėra kviečiami aptarti atliktų darbų, vadovaujamosi nuostata, kad pažymys yra grįžtamasis ryšys. Dažnai dėl to studentai nebedrįsta prašyti grįžtamojo ryšio, pradeda abejoti jo nauda ar atitinkamai galvoja, kad dėstytojams taip pat jo nereikia. Šie pavyzdžiai rodo, kad šiuo metu grįžtamojo ryšio svarba nėra visuotinai suvokiama, tačiau manome, kad nuolat ją pabrėžiant ir siekiant aktyvaus ir efektyvaus jo teikimo, ilgainiui grįžtamasis ryšys bus savaime suprantamas dalykas.

Norint užtikrinti, kad grįžtamasis ryšys būtų veiksmingas labai svarbu jį teikti efektyviai. Remdamiesi užsienio ir Lietuvos aukštųjų mokyklų pavyzdžiais (University of Auckland², Loughborough University³, University of Sussex⁴, University of Stirling⁵, KTU⁶, VDU⁷, MRU⁸, LSU⁹), teikiame rekomendacijas, koks turėtų būti efektyvus grįžtamasis ryšys:

- *Savalaikis*. Labai svarbu, jog grįžtamasis ryšys būtų teikiamas tol, kol jis iš tiesų yra aktualus ir turi tiesioginę įtaką mokymosi gerinimui. Grįžtamasis ryšys turi būti nukreiptas į geresnį užduoties atlikimą kitą kartą.
- *Detalus*. Argumentuotai nurodomos konkrečios klaidos ir taisymo siūlymai, literatūra, kur būtų galima rasti klaidų sprendimo būdų.

---

² http://wap.rdg.ac.uk/web/FILES/EngageinFeedback/Race_using_feedback_to_help_students_learn.pdf

³ <http://www.lboro.ac.uk/admin/ar/policy/aqp/appendix/13/index.htm>

⁴ <http://www.sussex.ac.uk/tel/help/studentevaluation/2015-16>

⁵ <https://www.stir.ac.uk/academicpolicy/handbook/student-participation-and-feedback/>

⁶ <http://ktu.edu/lt/ziniasklaidai/naujiena/ktu-edulab-mentoriai-destymas-turi-buti-kuryba-ir-improvizacija>

⁷ http://skktg.vdu.lt/downloads/esf_084_seminaru_medziaga_2011_03/ivertinimo_tipai_vert_metodai_is_2.pdf

⁸ https://www.mruni.eu/upload/iblock/f26/3_Burksaitiene.pdf

⁹ <http://www.lsu.lt/studijos/studiju-kokybe/griztamasis-ryšys>

- *Realistiškas ir orientuotas į studento pasiekimus.* Teikiamas grįžtamasis ryšys yra apie konkrečią užduotį, o ne apie asmenines savybes.
- *Įvairiapusis.* Svarbus yra tiek teigiamas, tiek neigiamas grįžtamasis ryšys, kuris leidžia suprasti silpnąsias ir stipriąsias sritis.

Siekiant grįžtamojo ryšio veiksmingumo siūlome derinti įvairias jo formas ir būdus: individualų su pateikiamu grupei ar kursui, žodinį su rašytiniu, nuotolinį su tiesioginiu. Teikiant grįžtamąjį ryšį svarbu pasirinkti tinkamiausius jo būdus, tad žemiau pateikiame galimus variantus:

- žodžiu (pvz.: aptarimo metu) kursui teikiamas grįžtamasis ryšys atskleidžia bendras tendencijas, dažniausiai daromas klaidas ar sritis, kuriose reikalingas didesnis studentų įdirbis. Taip pat tokiu būdu teikiamas grįžtamasis ryšys studentams leidžia palyginti savo darytas klaidas su kitais, pamatyti gerąsias praktikas, siekti geresnio rezultato. Dėstytojui toks metodas sutaupo laiko, leidžia susidaryti bendrą vaizdą apie dėstomo kurso kokybę, išsiaiškinti tobulintinas bei atrasti stipriąsias jo sritis;
- raštu (pvz.: elektroniniu paštu išsiuntus laišką į kurso el. pašto konferenciją) pateikti pagrindines klaidas, kurias darė didžioji dalis kurso arba grupės studentų, paaiškinti teisingus atsakymus. Nuotoliniu būdu siunčiami komentarai patogūs tuo, kad dėstytojas gali parengti ir išsiųsti pastabas jam patogiu laiku, pataisyti arba papildyti komentarus keletą kartų, kol jie tampa aiškūs ir išsamūs;
- individualiai žodžiu arba raštu. Atlikta užsienio tyrimų¹⁰ analizė rodo, kad studentai veiksmingiausiai grįžtamąjį ryšį įsisavina būtent individualių konsultacijų metu, nes tokiu būdu studentas gali iš karto išsiaiškinti savo padarytas klaidas su dėstytoju;
- išnaudoti Vilniaus universiteto virtualią mokymosi aplinką (VMA) dėstomos medžiagos kėlimui, klaidų ar užduočių komentavimui. Galima pasinaudoti VMA teikiamomis galimybėmis, kaip virtualus forumas kursui, video ar audio formato įrašų talpinimas, studento darbo komentavimas jam jį įkėlus į sistemą;
- po kiekvieno kokiokviumo ar atsiskaitymo nusimatyti kontaktinį laiką, kada yra aptariami darbų rezultatai bei darytos klaidos. Siūlome dėstytojams dalyko apraše nusimatyti grįžtamojo ryšio teikimą arba konsultacines valandas, kada studentai galėtų ateiti ir aptarti savo darbus. Taip pat siūlome dėstytojams išskirti pastovų budėjimo laiką kiekviename akademiniam kamieniniame padalinyje, kurio metu studentai galėtų rasti dėstytojus ir ateiti pasikonsultuoti.

---

¹⁰ https://www.heacademy.ac.uk/sites/default/files/id352_collecting_and_using_student_feedback_a_guide_to_good_practice.pdf

Siekiant taupyti dėstytojo laiką ir ugdyti studentams probleminį mąstymą mokantis iš kolegų, rekomenduojame suteikti galimybę studentams vertinti vieni kitus įvairiais būdais:

- sudaryti mažas grupes iš studentų ir leisti jiems paskaitos ar seminaro metu konsultuoti vienas kitą po atsiskaitymų. Po to aptarti darbus su visa grupe;
- pagal iš anksto parengtus kriterijus sudaryti studentams galimybę komentuoti vieniems kitų darbus (pvz.: rašyti recenzijas, komentarus, balus). Šiuo atveju dėstytojas galėtų vertinti abu studentus – tiek atlikusį užduotį, tiek tą studentą, kuris vertino;
- leisti vertinti studentų pristatymus pagal tam tikrus kriterijus, tačiau nustatyti tam tikrą balų skirtumą. Jeigu vertinuso studento įvertinimas ir dėstytojo įvertinimas skiriasi keliais balais (pvz.: 2-3 balais), rašyti dėstytojo pažymį. Taip pat galima pagal tam tikrus kriterijus koreguoti ir vertinusojo pažymį, atitinkamai jį sumažinant ar padidinant;
- atskiro paminėjimo vertos įvairios studentų prezentacijos. Galima studentus iš anksto priskirti prie tam tikrų temų pristatymų komentavimo ar oponavimo, kad vieni studentai gautų naudingų pastabų, patarimų, o kiti ugdytųsi vertinimo kompetencijas.

Grįžtamąjį ryšį dėstytojams galima rinkti įvairiais būdais:

- siekiant gauti naujų įžvalgų dar semestro eigoje, naudinga akademinų užsiėmimų metu suplanuoti ir skirti laiko studentų nuomonės surinkimui. Studentų verta klausti apie naudojamų dėstytojų metodų privalumus ir trūkumus, dėstomos medžiagos ir pateikiamų užduočių aiškumą. Tą galima padaryti kalbant tiesiogiai, tačiau studentai ne visada drįsta išsakyti savo pastabas viešai (jie nėra pratę to daryti). Dėl to galima studentų paprašyti anonimiškai atsakyti į keletą klausimų popieriaus lapeliuose, kuriuos po to būtų galima susirinkti. Vėliau naudinga su studentais aptarti jų pastabas;
- semestro eigoje surinkti studentų grupę, kur bediskutuojant būtų galima pateikti vertingų įžvalgų kurso tobulinimui, literatūros parinkimui, pasiūlyti dėstytojui naujų dėstytojų ar vertinimo metodų. Dėl nedidelio studentų skaičiaus bendravimas su studentų grupe užtikrina nuomonių įvairovę, palieka galimybę konkrečiau ir giliau aptarti problemas, diskusijos būdu prieiti kompromisą.
- svarbu pasibaigus studijų dalykui (moduliui) priminti ir skatinti studentus užpildyti VUSIS apklausą apie konkrečius studijuotus dalykus. Išanalizuotus studentų komentarus bei įvykdytus pokyčius viešinti studentams;
- pasinaudoti elektroninių išteklių teikiamomis galimybėmis (VMA, el. paštas ir kita) arba kurti naujas priemones siejant su jau turimomis platformomis.

Šiomis rekomendacijomis siekiame užtikrinti efektyvų grįžtamojo ryšio teikimą žinių įsisavinimui pasiekti, pasirenkant tinkamiausią jo formą. Pateiktos rekomendacijos nepretenduoja tapti baigtiniu grįžtamojo ryšio teikimo metodų sąrašu, tad kitokių formų naudojimas yra priimtinas ir skatinamas.